

2010-03-31

1 (16)

Dnr 99-2009:477

Sundsvalls kommun
Norrmalmsgatan 4
851 85 Sundsvall

Kvalitetsgranskning av fritidshem i Sundsvalls kommun

Inledning

Skolinspektionen har under augusti till december 2009 genomfört en kvalitetsgranskning av kvaliteten i fritidshem. Närmare 80 fritidshem i 17 kommuner har besökts. Fem fritidshem i Sundsvalls kommun ingår i granskningen, nämligen fritidshemmen vid Allsta skola, Bosvedjeskolan, Ljustadalens skola, Lucksta skola och Runsviksskolan.

Bakgrund

Fritidshemmen utgör en stor del av svenska barns vardagsliv. Många barn tillbringar huvuddelen av sin aktiva fria tid under eftermiddagar och lov på fritidshemmen. Vistelsetiderna kan vara långa, särskilt för de yngre barnen. Vistelsen i fritidshemmen är visserligen inte obligatorisk men i praktiken saknar många barn och föräldrar möjliga alternativ. Den nationella statistiken visar att antalet barn i fritidshemmen har tredubblats sedan 1990. Barngruppernas storlek har ökat kraftigt och personaltäteten har minskat. Denna kvalitetsgranskning syftar till att få en bild av om barnen i de granskade fritidshemmen erbjuder en god pedagogisk verksamhet och en god omsorg och peka på utvecklingsområden men också förtjänster i de berörda verksamheterna.

Granskningsområden

Kvalitetsgranskningen har fokus på kvaliteten i den verksamhet som erbjuds barn i fritidshemmen under morgnar, eftermiddagar och lov. Skolinspektionen har i granskningen utgått från följande frågeställningar:

1. **Erbjuder fritidshemmen en meningsfull verksamhet?**
 - Upplever barnen verksamheten som stimulerande och lustfylld?
 - Anpassas verksamheten till barns olika ålder, mognad, kön, intressen och erfarenheter?
2. **Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?**
 - Finns det en medveten avsikt med verksamheten?
 - Syftar den till att utveckla barnen emotionellt, socialt, fysiskt och intellektuellt?
3. **Är omsorgen om barnen god?**
 - Finns det förutsättningar att erbjuda barnen en fysiskt god vistelsemiljö som är säker och trygg?
 - Finns det förutsättningar för barnen att skapa nära och positiva relationer till såväl kamrater som personal?

(Sammanställning av styrdokument till granskningens frågeområden – se bilaga)

Tillvägagångssätt

Varje fritidshem har besökts under två dagar. Granskningen har genomförts av två inspektörer, Marina Eklund och Anette Ericsson, som har varit anställda vid Skolinspektionens avdelning i Umeå under hösten 2009. Verksamhetsbesök, intervjuer med barn, föräldrar, personal och ledning har genomförts. Dessutom har personal samt barn i årskurs 4 svarat på enkäter. Skolinspektionen har också intervjuat representanter för den politiskt ansvariga nämnden och dess förvaltning. Ledningen för respektive fritidshem har sakgranskat beskrivningar och bedömningar.

Övergripande iakttagelser och slutsatser från granskningen kommer att redovisas i Skolinspektionens rapport "Kvalitet i fritidshem".

Övergripande information om kvalitetsgranskningen och projektplanen för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Skolinspektionens iakttagelser

Allsta skola

Allsta Skola ligger en mil utanför Sundsvall i en "lantlig" miljö. Skolan har totalt 82 elever, varav 67 är inskrivna på fritidshemmet. Fritidshemmets lokaler är inrymda i samma lokaler som skolan och det finns ingen tydlig gräns mellan verksamheterna. I ett intilliggande annex finns lokaler för förskoleklassen och dessa lokaler, liksom ett av skolans klassrum, kan också användas för fritidshemsverksamhet under eftermiddagarna. Möjligheten att nyttja samtliga lokaler styrs dock av att personaltätheten inte medger alltför spridd verksamhet. Av de 67 inskrivna barnen är 45 i åldern 6–8 år och 22 i åldern 9–12 år. Hälften av eleverna årskurs 4–5 har plats på fritidshemmet. Vid fritidshemmet arbetar fem personal (2,5 årsarbetare), tre kvinnor och 2 män samt en kvinnlig personlig assistent. Två av personalen är förskollärare, övriga barnskötare och fritidsledare. Fritidshemmets lokaler består, utöver skolans klassrum och intilliggande annex, av en gymnastiksal, ett "snickeri" (ateljé), ett pyssel- och bokrum samt ett mindre rum för musik och lek. Utemiljön består av en skolgård med lekredskap, fotbollsplan, vintertid skridskobana och skidåkning på en intilliggande äng. I närmiljön finns skogsduge, berg och sjö.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Barnen erbjuds i hög utsträckning fysisk sysselsättning både i inne- och utemiljön. Verksamheten är delvis styrd, men det ges ofta utrymme för fri lek och lek med lekredskapen på skolgården. Eftermiddagarna inleds med utevistelse och fri lek alternativt att barnen erbjuds läxhjälp. Efter mellanmålet erbjuds barnen lek och idrottsaktiviteter i gymnastiksalen, lugna aktiviteter med spel, böcker och pyssel eller aktivitet i snickeriet. Utöver fysisk aktivitet, pyssel och snickeri erbjuds i begränsad omfattning, regelbundna särskilt förberedda, planerade och varierade aktiviteter under personalen ledning. Ett uppskattat initiativ under förra läsåret var en "sing-star-turnering", en aktivitet som skall upprepas under hösten. Under vinterhalvåret är skridskoåkning, skidåkning och pulkabacken dominerande. Det finns inga tydliga aktiviteter inriktade på att ge barnen kunskaper om omvärlden och aktiviteter som förbereder barnen att på sikt klara sig utanför fritidshemmet. Det finns ingen åldersuppdelning, yngre och äldre barn leker med varandra och verksamheten är densamma för alla åldrar. Personalen uppger att de oftare ser yngre och äldre pojkar leka tillsammans än yngre och äldre flickor. Pojkarna stannar också kvar längre upp i åldern på fritidshemmet.

Personalen uppger att de under loven försöker erbjuda andra aktiviteter, detta har blivit bättre de senaste åren. Det kan röra sig om bad och fiske under sommaren, besök på kulturmagasinet, restaurangbesök och lekpark. Det finns inte en för barnen tydlig demokratisk process. Personalen uttrycker "vi har inte samlat barnen och frågat vad de vill och vad de har för intressen", "barnen tror nog att de bara kan välja ur det vi erbjuder". Barnen får dock vara med och rösta om vilken aktivitet de skall välja i till exempel gymnastiksalen eller om de vill "snickra" eller pyssla.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen vid Allsta Skolas fritidshem bör erbjudas mer särskilt förberedda aktiviteter under personalens ledning, särskilt vad gäller aktiviteter som förbereder barnen att klara sig utanför fritidshemmet samt aktiviteter som ger kunskap och erfarenheter om omvärlden. Aktiviteterna bör i högre grad anpassas efter barnens ålder. Barnens ansvar och inflytande bör öka i takt med ålder och mognad och barnen bör medvetandegöras om den demokratiska processen.

Har verksamheten en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personalen vid fritidshemmet uttrycker inte en samstämmig syn på och förståelse för uppdraget. Det saknas delvis en medveten pedagogisk avsikt med den verksamhet som erbjuds. Fysisk aktivitet, lek och pyssel dominerar, medan andra områden som syftar till att stödja barnens utveckling intellektuellt och emotionellt sker på ett mindre genomtänkt vis. Verksamheten utvärderas årligen och ges ett mindre utrymme i den kvalitetsredovisning som görs gemensamt för hela skolan. Under innevarande hösttermin har rektorn tagit initiativ till kontinuerliga dialoger med personalen om styrdokument, synsätt och förhållningssätt, verksamhetens innehåll och verksamhetens syfte. Personalen välkomnar rektorns initiativ som ger dem utrymme att reflektera över sin verksamhet och uttrycker "rektorn vill verkligen utveckla". Behovsinventeringar i syfte att ta reda på vilka erfarenheter, intressen och behov som finns för såväl varje enskilt barn som gruppen genomförs inte. Stort utrymme ges för fri lek, där personalen stödjer och deltar främst i idrottsaktiviteter.

Arbetet med att motverka traditionella könsroller är inte tydligt uttryckt eller diskuterat i verksamheten. Personalen har givna roller i verksamheten utifrån kompetens och intressen. Den manliga personalen har i huvudsak en inriktning mot idrott och snickeri medan den kvinnliga personalen arbetar med lugna aktiviteter, pyssel, lekar och spel. Tid för planering av verksamheten finns. Föräldrar får information om verksamheten genom ett veckobrev. Verksamhetens uppdrag har inte kommunicerats med föräldrarna.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Det nu påbörjade arbetet med att tydliggöra och skapa förståelse för uppdraget och fritidshemmets pedagogik hos samtliga anställda behöver fortsätta så att verksamheten i högre grad kan stödja också barnens intellektuella och emotionella utveckling. I detta arbete bör ingå att mer regelbundet än i dag utvärdera verksamheten i förhållande till de nationella målen. Det är också viktigt att personalen inventerar barnens behov, intressen och erfarenheter för att säkerställa att verksamheten har ett innehåll som är anpassat efter barnen och barngruppen. Ett medvetet arbete med att motverka traditionella könsroller behöver utvecklas.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Barnen vid fritidshemmet erbjuds en fysiskt god vistelsemiljö som är trygg och säker. Måltider intas i matsalen och för att motverka stress och hög ljudvolym äter barnen på olika tider. Under mellanmåls-situationen kan dock barnen uppleva viss stress, då alla barn skall hinna äta under en begränsad tid. Personalen uppmärksammar barnens psykiska välbefinnande, dock att olikheter i förhållningssätt kan skönjas. Klimatet mellan barnen är gott, även föräldrarna ger uttryck för detta. Då ingen åldersuppdelning finns i verksamheten uttrycker personalen att de äldre barnen "tar hand om" de yngre. Om konflikter förekommer bland barnen uttrycker personalen att de i första hand låter barnen klara ut konflikterna själva. Föräldrarna uttrycker att de skulle önska att personalen var mer aktiv i detta avseende. Personalen har inga gemensamma strategier för att aktivt träna barnets/barnens kommunikativa förmåga, förmåga till socialt samspel och självständighet.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen vid Allsta skolas fritidshem erbjuds såvitt går att bedöma en trygg och säker vistelsemiljö. Personalen behöver enas kring hur man ska arbeta för att ytterligare stödja och vägleda barnen i deras kommunikativa förmåga, förmåga till socialt samspel och självständighetsträning.

Bosvedjeskolan

Bosvedjeskolan med förskoleklass upp till skolår 6 ligger några kilometer norr om Sundsvall i ett område med mestadels bostadsrättslägenheter, villor och radhus. Skolan inrymmer 345 elever varav 205 av barnen är inskrivna i fritidshemmet. Två av de tre fritidshemsavdelningarna inrymmer barn i åldrarna 6–8 år: Bäckens, 82 barn och Skogens med 81 barn. Den tredje fritidshemsavdelningen – nystartad i augusti 2009 – kallas "3–4:ans fritids" och har 42 inskrivna barn. Skogens och 3–4:ans fritidshemsavdelningar finns i ett långsmalt enplansannex och Bäckens fritidshemsavdelning i ett annat annex. Lokalerna utgörs av "klassrum på rad" som måste passeras för att komma till nästa rum. Gymnastiksalen finns i skolbyggnaden. Skolgården är asfalterad med inslag av småkuperad grästerräng. Här finns möjlighet till fotboll, bandy, hopplekar och lekredskap för motorisk träning av olika slag. Närhet finns till ett mindre skogsområde. Personalen består av fritidspedagoger, förskollärare, grundskollärare och barnskötare på avdelningarna för de yngre barnen. 3–4:ans fritids har två barnskötare. Frukost och mellanmål serveras i den intilliggande skolbyggnaden. Nuvarande arbetsledning har funnits på skolan sedan augusti 2008.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Barnen erbjuds fria och till viss del planerade aktiviteter inne och ute. Utemiljön möjliggör idrottsliga aktiviteter i stor utsträckning. Aktiviteterna inomhus anpassas utifrån lokalernas utformning. Bygglek styrs till en del av ett rum, pyssel till ett annat rum. Utrymmen för avkoppling är få då det inte går att stänga en dörr på grund av lokalernas beskaffenhet. Stor variation förekommer mellan samtliga avdelningars ambitioner och förhållningssätt, detta vittnar barn och föräldrar om i intervjuerna. Verksamheten vid fritidshemmets avdelningar för de yngre barnen bör utvecklas med mer variationsrika aktiviteter under personalens ledning som ger kunskap om omvärlden. Barnens möjlighet att påverka och delta i planering och utvärdering upplevs som ytterst liten på en avdelning. Till stora delar styrs innehållet av verksamheten där av personalen. Någon tydlig demokratisk process framgår inte för de yngre barnen. Barnen i 3–4:ans fritids är nöjda med sina möjligheter att påverka innehållet under demokratiska former och att personal tar sig tid att sitta ner och prata samt efterfrågar det enskilda barnets behov och intressen. Där erbjuds fler inslag som ger kunskap om och erfarenheter av omvärlden i syfte att förbereda barnen för en innehållsrik och positiv fritid när de så småningom slutar på fritids. Verksamheten är ny från i höst så processen med att utveckla mer åldersanpassade aktiviteter pågår.

Loven medger få utflykter utanför skolans område. Ett par resor till centrum för besök på Kulturmagasinet och bad kan förekomma. På loven bjuds barnen på "ett större smörgåsbord" av god mat och mellanmål av skolans kokerska, vilket är mycket uppskattat.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Verksamheten för de äldre barnen är stimulerande och ger barnen också viss kunskap om omvärlden. Barnen är medvetna om sin möjlighet att kunna påverka och utvärdera verksamheten. De yngre barnen bör få inflytande och ansvar utifrån ålder och mognad och göras medvetna över påverkansmöjligheten via en tydlig demokratisk process. Verksamheten vid fritidshemmets avdelningar för de yngre barnen bör utvecklas med mer variationsrika aktiviteter under personalens ledning som också syftar till att ge dem kunskaper om omvärlden.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Verksamheten på 3–4:ans fritidshem har en hög grad av pedagogisk utgångspunkt. Personalen är lyhörd för barnens individuella behov och nyfikenhet och lust att lära. Aktiviteterna är planerade och genomtänkta och utgår till stor del från de nationella målen i läroplan, skollag liksom i de allmänna råden. Verksamheten utvärderas regelbundet. Personalen på avdelningarna för de yngre barnen uppger att de har sänkt ambitionerna på grund av det stora antalet barn i barngrupperna. De säger också att det saknas utrymme att stödja varje barns utveckling utifrån deras olika intressen, behov och erfarenheter. Samtlig personal har möjlighet att planera en till två timmar per vecka samt vid enskilda planeringstillfällen. Personalen har ett uppdrag att utvärdera verksamheten veckovis med analys. Personalen på de yngre fritidshemsavdelningarna uppger dock att planeringstiden främst går åt till att åtgärda akuta frågor. På den ena avdelningen för de yngre barnen finns sex personer med mellan 15–40 procents tjänstgöring. Detta medför enligt personalen att det är svårt att finna utrymme för gemensam planering och reflexion. De tre arbetslagen har sinsemellan olika upplevelser av om det är möjligt att förena en god tillsyn och omsorg med en genomtänkt och planerad pedagogisk verksamhet. Personalen uppger "att rektorn är den första rektorn som stöttat fritidshemsverksamheten och det känns som hon vill utveckla verksamheten" Bland annat har rektorn tagit initiativet till start av 3–4:ans fritidshem hösten 2009. Rektorn säger att hon stödjer verksamheten genom samtal och råd och ska från nästa termin utveckla kontakten mer med de olika avdelningarna. Personalen arbetar för att motverka traditionella könsmonster genom att visa barnen på alternativ och genom sitt förhållningssätt. Fritidshemmet har en relativt jämn fördelning mellan män och kvinnor. Vid granskningsbesöket fanns planering för terminens aktiviteter uppsatta väl synligt, men föräldrar kände inte till dessa planeringsdokument i så stor omfattning. Planeringarna är tänkta att de skall finnas på fritidshemmets webbplats som är under uppbyggnad nu.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Rektorn har god kunskap om uppdrag och mål för verksamheten. Rektorn behöver dock mer aktivt, tillsammans med personalen på avdelningarna för de yngre barnen, diskutera fritidshemmets uppdrag och pedagogiska syfte för att verksamheten i högre grad ska kunna bidra till barnens intellektuella, emotionella och sociala utveckling. Det är också viktigt att de förhållanden som upplevs hindra verksamhetens pedagogiska kvalitet uppmärksammas och åtgärdas, detta gäller bland annat hur planeringstiden används.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Bosvedjeskolans fritidshem erbjuder barnen en utemiljö som framstår som förhållandevis trygg och säker även om delar av skolgården bara delvis är upplyst vid mörkrets inbrott. Föräldrarna är förhållandevis trygga då barnen vistas på fritidshemmet men säger att det förekommer att personal inte vet var barn är. En förälder säger *"En personal säger inne, en annan ute, det skapar en viss oro"*.

Miljön inomhus är delvis stressig med hög ljudnivå och konflikter i trånga utrymmen. Enligt rektorn visade ljudmätningar som gjordes för några år sedan att ljudmiljön inte var bra. Hon uppger vidare att det idag finns fler barn per avdelning än vid mättillfället. Barn uppger att de kan ta sin tillflykt under en soffa för att få lugn och ro. Enligt personalen finns det också för få toaletter för barnen. Personalen agerar utifrån de situationer som uppkommer. Personalen upplever att barnen har stor empati och säger att det är högt i tak vad gäller relationer mellan barn och personal. Intervjuade äldre barn upplevde dock vissa tillsägelser som obehagliga *"Fröknarna kan gå i ett rum och prata med dem som gjort fel, inte skrika ut så alla hör."* Det är också viss skillnad mellan avdelningarna för de yngre barnen vad gäller bemötande av barn och föräldrar, enligt såväl föräldrar som barn. Efter det att ny husmor kom till skolan för något år sedan har såväl frukost och mellanmål förbättrats avsevärt. Barnen möts i en välkomnande miljö och husmor har initierat ett projekt som syftar till att medvetandegöra barnen om vikten av att äta näringsriktigt och regelbundet. Husmor deltar i skolråd för att ta in förslag från barnen på nya måltider.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Skolinspektionen bedömer att Bosvedjeskolans fritidshem och avdelningen för barn i skolår 3–4 erbjuder barnen en god omsorg i en positiv fysisk och social miljö. Samtliga barn erbjuds en positiv miljö vid måltiderna. Tillsynen och barnens behov av nära och förtroendefulla relationer mellan vuxna och barn behöver uppmärksammas på avdelningarna för de yngre barnen. Särskilt angeläget är att barnens behov av en god fysisk miljö uppmärksammas och åtgärdas.

Ljustadalens skola

Ljustadalens skola ligger cirka en mil utanför Sundsvall i ett stort hyreshusområde med stor in- och utflyttning i området. Fritidshemmet är inrymt i en egen byggnad intill skolan och är indelat i två avdelningar, med 58 inskrivna barn vid "storfritids" (8–12 år) och 60 barn vid "lillfritids" (6–7 år). Av de 118 inskrivna barnen har 18 barn ett annat modersmål än svenska. Vi avdelningen för de äldre barnen arbetar en fritidspedagog, en förskollärare och två anställda som saknar utbildning för pedagogisk verksamhet. Vid avdelningen för de yngre barnen arbetar fyra personer, samtliga med högskoleutbildning med inriktning mot fritidshemsverksamhet. De yngre barnen äter mellanmål i skolans matsal, i genomsnitt 54 barn tillsammans med fyra personal. De äldre barnen äter mellanmål i fritidshemmets lokaler, i genomsnitt 41 barn tillsammans med tre personal. Vid avdelningen för de yngre barnen har 28 av de 60 inskrivna barnen långa vistelsetider och några barn bedöms vara i behov av särskilt stöd. Vid avdelningen för de äldre barnen har 20 av de 58 inskrivna barnen långa vistelsetider och ett tiotal barn bedöms vara i behov av särskilt stöd. Verksamheten bedrivs i lokaler som tidigare nyttjats som skolkökal. På skolgården finns lekredskap, fotbollsplan (vintertid skridskobana) och en skogsbacke.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Barnen vid fritidshemmets båda avdelningar erbjuds spel, pyssel, skapande, bokläsning, lego, aktiva rörelselekar i gymnastiksalen samt utomhusvistelser med lekredskap, fotboll, bandy, skridskor. Ef-

termiddagarna inleds med utevistelse med fri lek. Barnen har inte möjlighet att välja om de vill vara ute eller inne. Utflykter förekommer inte utöver promenader i den närliggande miljön. Innehållet i aktiviteterna varierar inte i någon högre utsträckning över tid utöver att personalen en gång per månad planerar och deltar i en gemensam aktivitet för samtliga barn vid fritidshemmet, bland annat utelekar, promenadfrågesport, skridskodisko. Temaområden eller projekt som ger kunskap och erfarenheter om omvärlden finns inte utvecklat i verksamheten. Verksamheten är tämligen likartad både för yngre och äldre barn, dock att de äldre barnen får agera värd för de mindre barnen och bjuda på egna bakade kakor och också hjälpa de mindre barnen att läsa vid promenadfrågesporter. Lokalerna ger möjlighet både till aktiva rörelselekar och till utrymmen för lugna aktiviteter. Under loven sker i liten utsträckning någon förändring av verksamheten och det saknas ofta ekonomiska resurser för att göra utflykter. Barnen får vid den gemensamma eftermiddagssamlingen välja vad de vill göra inne. Ute präglas verksamheten av fri lek. Barnen får komma med förslag på vad de vill göra och i den utsträckning uttryckta önskemål (nya spel, böcker eller liknande) kan tillgodoses görs detta. Föräldrar uttrycker att verksamheten för de äldre barnen skulle kunna innehålla mer utmaningar.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Verksamheten behöver bli mer varierad över tid och anpassas till barnens olika intressen, erfarenheter behov och ålder. Verksamheten behöver mer regelbundet erbjuda särskilt förberedda aktiviteter under personalens ledning. Barnens ansvar och inflytande över verksamhetens utformning behöver öka och barnen bör medvetandegöras om den demokratiska processen. Verksamheten behöver erbjuda fler inslag som ger barnen kunskap om och erfarenheter av omvärlden liksom inslag som förbereder barnen att på sikt skapa en positiv fritid när de slutat på fritidshemmet.

Har verksamheten en pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personalen har kännedom om de nationella styrdokument. Reflektion, diskussion och utvärdering av verksamheten med stöd av dessa förekommer dock "inte så ofta". Rektorn och personalen uttrycker olika uppfattningar om rektorns insatser och aktiva deltagande i verksamhetens utveckling. Rektorn uttrycker att hon genom omorganisation av arbetslag, tydligt avsatt tid för planering och genom att begränsa fritidshemspersonalens arbetsinsatser i grundskolan har avsett att stärka fritidshemspersonalens professionalitet. Personalen upplever att rektorn inte är insatt i den dagliga verksamheten och att svårigheter finns i att föra en aktiv och verksamhetsutvecklande dialog. Personalen uttrycker att barngrupperna är stora samtidigt som många barn har stort tillsynsbehov. De upplever att de måste prioritera tillsynen och först i andra eller tredje hand har möjlighet att ge en god omsorg respektive en god pedagogisk verksamhet. Det finns inte, enligt personalen, tid att "se" och bekräfta alla barn utifrån deras intresse och behov. Det finns därför heller ingen medveten strategi inom fritidshemmet för att pedagogiskt utveckla verksamheten i syfte att stödja barnens utveckling och lärande. Personalen har deltagit i ett program (SET, social och emotionell träning) och uttrycker att de tillämpar "en uppmuntrande pedagogik". Personalen har tid avsatt för planering av verksamheten, en timme varje dag samt en konferens tid en förmiddag per vecka. Arbetet med att motverka traditionella könsroller uttrycks av personalen som "att pojkar och flickor gör samma saker och att flickor och pojkar erbjuds olika tider i gymnastiksalen så att flickor kan ta för sig idrottsligt". Personalens förhållningssätt och jämställdhetsarbetet kopplat till värdegrunden har inte diskuterats. Information om verksamheten ges till föräldrar vid inskolning, terminsbrev och anslag. De intervjuade föräldrarna saknar kännedom om verksamhetens uppdrag.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Personal och rektor behöver tillsammans arbeta för att pedagogiskt utveckla verksamheten utifrån målen i läroplanen och de behov, erfarenheter, ålder och intressen barnen har. Syftet med ett sådant utvecklingsarbete är att verksamheten bättre ska kunna bidra till barnens intellektuella, emotionella och sociala utveckling. Personalen behöver i högre grad använda den avsatta barnfria tiden till att planera och förbereda inslag som erbjuds barnen. Arbetet för att motverka traditionella könsmönster behöver fördjupas och utvecklas.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personalen upplever att tillsynen om barnen är god. Tillsynen prioriteras, då många barn har extra tillsynsbehov. Föräldrar uttrycker att de känner sig trygga under barnens vistelse på fritidshemmet. Barnen uppger att de vuxna uppehåller sig i närheten av barnen även om de inte aktivt stimulerar och stödjer barnen i deras lekar. I idrottsaktiviteterna deltar personalen mera aktivt. Lokalernas beskaffenhet gör att ljudvolymen upplevs som hög och miljön kan upplevas som "stressig" vid mellanmålet för de yngre barnen då de äter i skolans stora matsal. Personalen agerar för att uppmärksamma barnens psykiska välbefinnande. Flera av barnen är i behov av särskilt stöd och personalen får en gång per månad handledning av kommunens stöd- och resursteam. Personalen uttrycker att rutinerna för eventuella anmälningar till socialtjänsten behöver ses över. Personalen upplever att de på grund av barngruppernas storlek har begränsade möjligheter att hinna samtala med barnen, delta i deras aktiviteter samt träna varje barns sociala förmåga och självständighet. Personalen har deltagit i kompetensutveckling om barns sociala samspel och gruppdynamik. Om konflikter mellan barnen förekommer agerar personalen direkt och samtalar med barnen.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Personalen har god närvarokontroll och god uppsikt över barnen. Barnens fysiska välbefinnande under delar av vistelsen behöver uppmärksammas. Arbetet behöver organiseras så att barnens behov av nära och förtroendefulla relationer till de vuxna förbättras.

Lucksta skola

Lucksta skola, ett par mil från Sundsvall har 126 elever i förskoleklass till skolår 5 fördelade i två byggnader på skolgården: Stenhuset och Trähuset. Lucksta är ett mindre brukssamhälle. Fritidshemmet är beläget i Trähuset och har 64 inskrivna barn, 24 av dessa är i åldrarna 9–10 år. På fritidshemmet finns inga barn i skolår 4 och 5. Inget barn har annat modersmål än svenska. Fritidshemmet förfogar över tre rum, det ena rummet fungerar även som skolans matsal, i de två andra rummen finns möjlighet till kreativa konstruktioner samt bygg- och spelmöjligheter. Dessa två rum är på cirka 20–25m² vardera. Fritidshemmet har inga direkta rum för lugna aktiviteter. Utöver dessa kan gymnastikhall och klassrum nyttjas. Utemiljön bjuder på olika lekredskap för motorisk träning samt gräs- och spelytor av olika slag. Närhet finns till skog och hembygdsgård. Personalen består av två fritidspedagoger, en 1-7 lärare med inriktning mot fritidshem samt en barnskötare samtliga arbetar halvtid på fritidshemmet. Därutöver arbetar en förskollärare (10 procents tjänst) och en kokerska (16 procents tjänst) med uppdrag att öppna på fritidshemmet och servera frukost. Två av de högskoleutbildade är män. Rektorn har funnits på skolan sedan 2002.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Verksamheten är organiserad till stora delar efter barnens behov och intressen i en demokratisk process: På hösten får varje barn önska kompetenshöjande aktiviteter, samtliga önskemål sätts upp på en stor tavla i form av postit-lappar så alla ser varandras önskemål. I veckoplaneringen av aktiviteter tas flickors och pojkars önskemål med från tavlan. Det kan vara allt från lära sig sticka, åka skidor, stafflimålning, utflykter med särskilt mål, musik och så vidare. Barnens delaktighet i verksamheten slår igenom men personalen har inte medvetandegjort barnen om att de har denna påverkansmöjlighet i aktivitetsplanering och utvärdering. Barnen säger att verksamheten är varierad och lustfylld både ute och inne men upplever inte att de bestämmer så mycket. Det finns liten möjlighet till stillsamma och livliga aktiviteter inomhus utifrån lokalernas beskaffenhet. Barnen ger varandra massage till musik under pedagogisk ledning. Aktiviteter i samarbete med hembygdsgården och i närmiljön genomförs. På loven besöks hembygdsgården, Tomteberget, pulkbacken, förutom att barnen kan rida och bada. Någon särskild verksamhet som förbereder barnen för att få en positiv fritid när på sikt slutat på fritidshemmet förekommer inte i dag, men personalen har pratat om att erbjuda andra aktiviteter, samtidigt som de säger *"...låt dem få vara barn..."* På frågan om vad barnen tycker att de lärt sig svara de *"Allt möjligt får man lära sig här, sticka, fingervirka, rita bättre, lära sig vara med kompisar, nya lekar"*. Barnen upplever inte att det finns ställen där de kan få lugn och ro *"Ute i slänten, i klassrummet om man får vara där"*. Aktiviteter som ger kunskap om kultur, natur med dess närmiljö ges i viss omfattning. Bibliotek finns i Stenhuset och används av fritidshemmet. Verksamheten erbjuder få inslag med inriktning mot teknik och digitala medier.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Barnen på Lucksta fritidshem har inflytande och erbjuds en varierad och stimulerande fritid. Personalen bör verka för, och aktivt medvetandegöra barnen om sin delaktighet och påverkansmöjligheter i planering och utvärdering. Personalen behöver se till att verksamheten kan erbjuda avkoppling och lugn och ro liksom inslag som förbereder barnen att på sikt skapa en positiv fritid på egen hand.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Rektorn har god kunskap om fritidshemmets nationella uppdrag och den dagliga verksamhetens innehåll. Rektorn försöker aktivt erbjuda personalen kompetensgivande utbildningar. En kompetensinsats kring genus i form av en studiecirkel med stöd av genuspedagog är genomförd och har implementerats. Fritidspersonalen har lyft sin kunskap till skolans personal. Personalen diskuterar barns utveckling och lärande kontinuerligt, och har barnens behov med i diskussionerna och i aktiviteterna. Utvecklingsområden är definierade bland annat inom värdegrundsarbetet, hur verksamheten ska använda lokalerna samt hur planeringstiden ska utnyttjas bättre. Fritidspersonalen finns med i alla samverkansgrupper på skolan liksom i elevhälsoarbetet. Elevhälsoarbetet på fritidshemmet har hög prioritet. Rektorn har infört två träffar/termin kvällstid för pedagogiska diskussioner. De nationella styrdokumenterna finns naturligt med i planeringsdiskussionerna, de flesta ur personalen har jobbat många år och är bekanta med dem. Fritidshemmet har en särskild informationspärm som ger stöd administrativt, pedagogiskt och organisatoriskt för personalen, vikarier och föräldrar. Här finns bland annat lokal arbetsplan för fritidshemmet, inskolningshandledning mellan förskolan och fritidshemmet med mera. Läsläsningshjälp erbjuds numera också. Personalen stimulerar barnen i de styrda aktiviteterna, och går in i den fria aktiviteten bara om det behövs. Barnen tycker att pedagogerna skulle kunna delta mer i den fria leken *"inte bara gå intill och prata"*. Förskoleklassbarnen som finns i båda husen träffas tre dagar i veckan, där pedagogiska gruppaktiviteter under fritidspersonalens ledning genomförs i syfte att i vardagliga sammanhang träna exempelvis matematik, språk, rörelse och gemenskap.

kallat "Multipass". Multipasset fyller även ett annat pedagogiskt syfte: Att handleda barnen i gruppdynamik, socialträning i den dagliga övergången mellan skolverksamhet och fridshemsverksamheten. Planeringstiden är inte helt tillfredsställande, men inför aktiviteterna finns alltid en grov- och finplanering. Föräldrarna är nöjda med informationen. *"Vi missar inget, vi är väl informerade om styrdokument och lokal arbetsplan, aktiviteter mm. Har vi missat något ringer de hem till oss"* Föräldrarna säger också att *"... barnen får lära sig sociala kompetenser, de som jobbar här "ser mitt barn", kan styra om verksamhet och räds inte att styra upp fostran"* Enkäter genomförs årligen på fritids med 100 procent svarsfrekvens av föräldrar. Enligt rektorn får fritidshemmet mycket gott betyg i enkäterna.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Rektorn har god kunskap om verksamhetens mål och uppdrag. Skolinspektionen bedömer att rektorn har ett aktivt och nära ledarskap med goda förutsättningar för att vidareutveckla verksamheten mot än högre måluppfyllelse. Föräldrar har insikt i styrdokumentet samt stort förtroende för det pedagogiska arbetet. Aktivt genusarbete via kompetensutveckling är genomförd. Barnen stimuleras av personalen att delta i olika lekar som främjar lärande av olika slag. Utvecklingsområden är definierade. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att Lucksta fritidshem har en medveten pedagogisk utgångspunkt.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Lokaler och utemiljö upplevs som säkra. Introduceringen av barnen och föräldrar från förskoleverksamhet till fritidshemsverksamhet är uppskattade av föräldrarna. Ett lyckat måldokument med mål *"att alla barn och föräldrar ska känna sig positiva och trygga i den nya situationen"* som är utarbetad av en rektor i kommunen. Föräldrarna gjorde inspektören uppmärksam på det goda arbetet. Barnen slutar oftast på fritidshemmet under våren i trean. Närvarokontroll via upprop sker i samband med att barnen äter mellanmål, den upplever barnen som tråkig, den tar tid, de säger sig vara hungriga samt vill snabbt komma igång med erbjudna aktiviteter. Vid av- och påklädning finns alltid en pedagog med för att ge stöd om konflikt skulle uppstå i den trånga hallen. Föräldrar säger sig vara mycket trygga med omsorgen, tillsynen och bemötandet av såväl barnen som föräldrarna.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Skolinspektionen bedömer att fritidshemmet vid Lucksta skola erbjuder barnen en god omsorg. Personalen har positiva och nära relationer till barnen och hjälper barnen att skapa goda kamratrelationer. Säkerheten framstår som god, och personalen är mån om att skapa en god fysisk och psykisk vistelsemiljö för barnen.

Runsviks skola

Runsviks skola med sina 127 elever från förskoleklass till skolår 5 ligger cirka två mil väster om Sundsvall. Runsvik är ett mindre brukssamhälle med kopplingar till historien. Skolgården består till viss del av en gravkulle. Skolans tema är kultur och natur. Fritidshemmet har 58 inskrivna barn, 14 av dessa är i åldrarna 9–12 år. Inget barn har annat modersmål än svenska. Lokalmässigt förfogar fritidshemmet över två klassrum, det ena rummet fungerar även som skolans matsal, det andra rummet fungerar som skolans mottagningskök, kontor, mysrum och frukost-/mellanmålmatsal. Skolan har dispens för detta, då den ordinarie matsalen drabbades av vattenskada. För närvarande pågår en planering för fristående utbyggnad som skall inrymma matsal, dock inte klart ännu av skilda skäl. Eleverna har inget rum för avkoppling, de sitter i personalens knä enligt ledningen, då de vill ha en lugnare stund. Förskoleklassen finns fram till lunch i församlingshemmets lokaler några hundra meter från

skolan, barnen promenerar med personalen dagligen till skolan. Skolan har fyra våningar, fritidshemmet använder bottenplanet samt källaren för idrott, bak med mera. Intill skolan finns ett litet annex, för att det skulle kunna användas för fritidshemmets ändamål skulle det krävas ytterligare personalresurser. Utemiljön har flera lekställningar för olika motoriska övningar, en fotbollsplan och en plan för bandy och basket. Närhet finns till skog med ströv- och skidspår. Terrängen är varierad med närhet till sjön och möjlighet till kojbygge. På vintern spolas en av planerna för skridskoåkning. Delar av skolgården har inte belysning då mörkret infaller. Tjänsterna består av halvtidstjänster för en gymnasielärare, en 1–7 lärare och en förskollärare som även är utbildad lärare mot tidigare år samt en barnskötare och en kokerska med något lägre tjänstgöringsgrad i fritidshemmet. Rektorn har arbetat på skolan sedan augusti 2008. Samtliga barn serveras mellanmål i det kombinerade fritidshemmet/köket. Granskningen genomfördes utan intervju med representanter för vårdnadshavarna.

Erbjuder fritidshemmet en meningsfull fritid?

Vad har Skolinspektionen sett?

Barnen erbjuds inneverksamhet i relativt torftiga lokaler som utgörs av matsal med flera bord, lokalen har konstaterats ha otillfredsställande ljudabsorbering. Det finns en lek- alternativt samlingsyta i ena delen av rummet där barn har möjlighet till bygglek. Det andra rummet har en soffa där handdockor finns samt ett antal böcker. I soffan får barn läxhjälp om de önskar det. I övrigt exponeras lite material för konstruktiva aktiviteter. Barn uppger att de kan få lugn och ro om man sitter i gungorna, i skogen, eller i slänten, inget barn hänvisade till någon plats för ro inomhus. "Möjligtvis i personalens knä". Skolan står på en historisk kulturplats men vid inspektionstillfället kom inget fram om eventuella långsiktigt projektarbete på fritidshemmet med anledning av detta, vilket förvånar rektorn. Skolan/fritidshemmet satsar på biblioteket med inköp av litteratur som eleverna får påverka. Detta kommer givetvis fritidsbarnen tillgodo. Loven beskrivs som en "julafton". Då åker fritidshemmet till innerstaden, äter på restaurang, besöker Kulturmagasinet, brottningsarenor, stallet och badhuset. Verksamheten inomhus anpassas till liten del efter barns olika ålder, behov och intressen. "Sporten och utemiljön räddar oss, där sker en uppdelning mellan äldre och yngre, ja även i en del andra aktiviteter" Barnen är inte medvetandegjorda om påverkansmöjligheten utifrån en tydlig demokratisk process. Barnen säger att de endast bestämmer över den fria leken ute och legobygge inne. Personalen vill lägga mer tid på pedagogisk verksamheten samt uppger att barnen har enbart inflytande i den fria leken. Barnen uppger "att de önskar att personalen är mer delaktig i aktiviteterna".

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Den stimulerande och utvecklande verksamheten erbjuds framförallt utomhus i idrottsaktiviteterna. Såväl de fria aktiviteterna som de planerade behöver utvecklas när barnen är inomhus. Aktiviteter som ger kunskaper och erfarenheter behöver erbjudas i högre utsträckning utifrån barnens behov, erfarenheter och intressen. Lovverksamheten framstår som varierad och stimulerande. Barnens behov av avkoppling och lugn och ro behöver uppmärksammas. De äldre barnen behöver erbjudas en verksamhet som förbereder dem på att klara sig själva utanför fritidshemmet. Barnen behöver i takt med ålder och mognad ges ett allt större inflytande över och ansvar för verksamhetens utformning.

Har verksamhet en genomtänkt pedagogisk utgångspunkt?

Vad har Skolinspektionen sett?

Personal uppger att de inte brukar diskutera de nationella målen i skollagen, läroplanen och Skolverkets allmänna råd för kvalitet i fritidshem i förhållande till sin egen verksamhet. De anser att fritidshemmet skall utgöra ett komplement till hemmet, att läxhjälp behövs och att de ska jobba med social

träning. De tror att: "...ledningen har koll på uppdraget men ser inte att hon förmedlat detta ännu". Ledningen för fritidshemmet har under innevarande år initierat utvecklingsinsatser kring uppdraget för verksamheten utifrån de nationella styrdokument. Temat för insatsen är "Vi vill, vi kan, vi förs". Rektorn har en struktur för processarbetet. Personalens planering sker främst muntligt på raster och luncher, så kallad "flygande planering", samma förhållanden gäller för de utvärderingar som görs. Rektorn vill dock understryka att personalen är duktiga på att muntligt utvärdera verksamheten. Personalen säger "Vi drar oss för att planera, det finns inte tid för det, skolan tar den mesta tiden av oss". Behovsinventering utifrån barns intressen och behov med socialt stöd i fokus. På frågan om vad barnen lär sig på fritidshemmet säger de äldre barnen "Att vara med alla fast man är olika, rita bättre, läsa, acceptera lagen (idrott) om än de är ojämna". Barnen ger även uttryck för att de önskar att de vuxna i högre utsträckning är med i barnens lekar. Någon nämnvärd information till föräldrar om fritidshemmets pedagogiska uppdrag förekommer inte. Kompetensutvecklingen påverkas av det köpstopp som råder i kommunen innevarande år. Inför nästa år skall utbildningsbehovet ses över, och budget ska delas mellan skola och fritidshems.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Rektorn har god kunskap om verksamhetens mål och uppdrag och har en ambition att genomföra ett aktivt och nära ledarskap. Personalen behöver öka sin kännedom om fritidshemmets uppdrag enligt styrdokumentet och utgå från detta när verksamheten planeras och utvärderas. Personalen behöver i högre utsträckning förbereda och planera eftermiddagsverksamheten och genomföra denna utifrån ett uttalat pedagogiskt syfte att stödja barnens fysiska, intellektuella, sociala och emotionella behov. Personalen behöver också säkerställa att informationen om fritidshemmets innehåll och uppdrag når föräldrarna.

Är omsorgen om barnen god?

Vad har Skolinspektionen sett?

Runsviks fritidshem erbjuder barnen en fysiskt god vistelsemiljö, främst utifrån utemiljöns möjligheter med dess mångfald av stimulerande aktiviteter. Miljön är trygg och förhållandevis säker även om bara delar av skolgården är upplysta vid mörkrets inbrott. Tillsynen inomhus fungerar bra i de två rummen på bottenplanet. I gymnastiksal, och i "hemkunskapssal" är aktiviteterna styrda med god tillsyn. Hög ljudvolym är ett faktum i främst gymnastiklokalen och även i de två fritidshemslokalerna. Personalen har uppmanats av rektorn att använda öronproppar i gymnastiksalen. Enligt personalen klagar barnen över att de får ont i öronen vid exempelvis legobygge och bygglek överhuvudtaget. Ljudabsorbenter är utlovade. Rektorn säger att personalen har en tydlig vision med värdegrundsarbetet där nolltolerans mot kränkningar eftersträvas. Personalen har respektfulla nära relationer och kommunikation till barnen och deras föräldrar. Barnen säger att personalen är snälla och hjälper dem om så behövs i olika frågor. Krisplan finns om behovet uppstår.

Vad har Skolinspektionen kommit fram till?

Skolinspektionen bedömer att fritidshemmet vid Runsviks skola erbjuder barnen en god omsorg. Personalen har positiva och nära relationer till barnen och hjälper dem att skapa goda kamratrelationer. Situationen behöver förbättras vad gäller ljudnivån i lokalerna.

Skolinspektionens rekommendationer:

Fritidshemmens ansvar

Allsta Skola

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden vad gäller en meningsfull fritid:

- Barnen vid fritidshemmet bör erbjudas fler särskilt förberedda aktiviteter under personalens ledning som bland annat ger barnen kunskaper och erfarenheter av omvärlden.
- Aktiviteterna bör i högre grad anpassas efter barnens ålder och förbereda dem för att så småningom skapa en positiv fritid på egen hand.
- Barnens inflytande över och ansvar för verksamhetens utformning behöver öka och barnen bör medvetandegöras om den demokratiska processen.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden vad gäller pedagogisk utgångspunkt för verksamheten:

- Arbetet med att tydliggöra det nationella uppdraget och fritidshemmets pedagogik i verksamheten behöver fortsätta.
- Utvecklingsarbetet behöver förstärkas genom att personalen mer regelbundet än i dag utvärderar den i förhållande till de nationella målen i skollag, läroplan (lpo 94) samt Skolverkets allmänna råd för kvalitet i fritidshem.
- Personalen behöver inventera barngruppens behov, intressen och erfarenheter och utforma verksamheten bland annat utifrån detta.
- Arbetet med att motverka traditionella könsmonster behöver utvecklas.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden vad gäller en god omsorg:

- Personalen behöver utveckla ett medvetet och gemensamt arbete för att ytterligare stödja och vägleda barnen i deras kommunikativa förmåga, förmåga till socialt samspel och självständighetsträning.

Bosvedjeskolan

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden för verksamheten vad gäller en meningsfull fritid:

- De yngre barnen bör erbjudas fler varierade aktiviteter under personalens ledning bland annat i syfte att ge barnen kunskaper och erfarenheter av omvärlden.
- De yngre barnen behöver i högre grad ges inflytande och ansvar över verksamhetens utformning och medvetandegöras om den demokratiska processen.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden för verksamheten vad gäller en pedagogisk utgångspunkt:

- Personalen vid avdelningarna för de yngre barnen behöver i högre utsträckning planera och förbereda verksamheten.
- Rektorn behöver tillsammans med personalen på avdelningarna för de yngre barnen diskutera verksamhetens pedagogiska syfte och uppdrag för att den i högre grad ska kunna bidra till barnens utveckling och lärande. Det är också viktigt att de förhållanden som upplevs hindra utveckling uppmärksammas och åtgärdas.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden för verksamheten vad gäller en god omsorg:

- Tillsynen och barnens behov av nära och förtroendefulla relationer mellan vuxna och barn behöver uppmärksammas på avdelningarna för de yngre barnen.
- De yngre barnens behov av en god fysisk miljö behöver uppmärksammas och åtgärdas.

Ljustadalens skola

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden för verksamheten vad gäller en meningsfull fritid:

- Verksamheten behöver bli mer varierad över tid och anpassas till barnens olika intressen, erfarenheter, behov och ålder.
- Verksamheten behöver mer regelbundet erbjuda särskilt förberedda aktiviteter under personalens ledning.
- Barnens ansvar och inflytande över verksamhetens utformning behöver öka och barnen bör medvetandegöras om den demokratiska processen.
- Verksamheten behöver erbjuda fler inslag som ger barnen kunskap om och erfarenheter av omvärlden liksom inslag som förbereder barnen att på sikt skapa en positiv fritid när de slutat på fritidshemmet.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden vad gäller pedagogisk utgångspunkt för verksamheten:

- Personal och rektor behöver tillsammans arbeta för att pedagogiskt utveckla verksamheten utifrån målen i läroplanen och de behov, erfarenheter, ålder och intressen barnen har. Syftet med ett sådant utvecklingsarbete är att verksamheten bättre ska kunna bidra till barnens intellektuella, emotionella och sociala utveckling.
- Personalen behöver i högre grad använda den avsatta barnfria tiden till att planera och förbereda inslag som erbjuds barnen.
- Arbetet för att motverka traditionella könsmönster behöver fördjupas och utvecklas.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden vad gäller en god omsorg:

- Barnens fysiska välbefinnande under delar av vistelsen behöver uppmärksammas.
- Barnens behov av nära och förtroendefulla relationer till de vuxna behöver tillgodoses.

Lucksta fritidshem

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden vad gäller en meningsfull fritid.

- Verksamheten behöver kunna erbjuda barnen avkoppling och lugn och ro.
- Verksamheten behöver kunna erbjuda barnen inslag som förbereder barnen att på sikt skapa en positiv fritid på egen hand.

Skolinspektionen bedömer att fritidshemmet har en medveten pedagogisk utgångspunkt.

Granskningen har inte uppmärksammat några utvecklingsområden för verksamheten vad gäller en god omsorg.

Runsviks skola

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller meningsfull fritid:

- Såväl de fria aktiviteterna som de särskilt förberedda och vuxenledda aktiviteterna behöver utvecklas när barnen är inomhus.
- Aktiviteter som ger kunskaper och erfarenheter behöver erbjudas i högre utsträckning utifrån barnens behov, erfarenheter och intressen.
- Barnens behov av avkoppling och lugn och ro behöver uppmärksammas.
- De äldre barnen behöver erbjudas en verksamhet som förbereder dem på att klara sig själva utanför fritidshemmet.
- Barnen behöver i takt med ålder och mognad ges ett allt större inflytande över och ansvar för verksamhetens utformning.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller verksamhetens pedagogiska utgångspunkt:

- Personalen behöver planera och utvärdera verksamheten utifrån de nationella målen i läroplan, skollag samt rekommendationerna i de allmänna råden för kvalitet i fritidshem.
- Det pedagogiska syftet, att bidra till att barnen genom verksamheten får stöd i sin intellektuella, sociala, fysiska och emotionella utveckling behöver i högre utsträckning styra verksamhetens utformning.
- Personalen behöver säkerställa att informationen om fritidshemmets innehåll och uppdrag når föräldrarna.

Granskningen har uppmärksammat följande utvecklingsområden när det gäller en god omsorg:

- Situationen behöver förbättras vad gäller ljudnivån i lokalerna.

Huvudmannens ansvar

I denna granskning bedöms inte i sig kommunernas styrning och ledning av skolbarnsomsorgen. Inte heller kvalitetsarbetet berörs. Sådana bedömningar har emellertid gjorts i Skolinspektionens regelbundna tillsyn som för Sundsvalls del gjordes under hösten 2004 och våren 2005 (se särskild inspektionsrapport för Sundsvalls kommun dnr 53-2004:1395). Vid denna granskning har en intervju genom-

förts med delar av förvaltningsledningen samt politiska företrädare. Av intervjun framgår att en avsiktsförklaring/kontrakt mellan rektor och grundskolechef numer finns som ska generera utvecklingen på skolan/fritids. Vid ett antal fritidshem saknas utbildad personal. Rektorerna är utbildade i konsekvens- och riskanalys. Den granskning som nu genomförts på fem av kommunens fritidshem visar stora variationer vad det gäller kvaliteten i omsorg och pedagogisk verksamhet. Den pedagogiska avsikten och medveten i verksamheterna är också skiftande. Sundsvalls kommun har som huvudman ansvar för att alla barn i kommunens fritidshem, oavsett placering, erbjuds en verksamhet av hög och jämn kvalitet.

Uppföljning m.m.

Skolinspektionen har inte uppmärksammat några förhållanden som står i direkt strid med författningarna.

Skolinspektionen begär senast den 20 september 2010 en redovisning från Sundsvalls kommun. Av redovisningen ska framgå vilka utvecklingsinsatser som gjorts för att komma till rätta med de kvalitetsbrister som konstaterats. Insatserna ska redovisas per fritidshem. Redovisningen ska sändas till Skolinspektionens avdelning i Umeå, Nygatan 18-20, Umeå.

På Skolinspektionens vägnar

Peter Ekborg
T.f. avdelningschef

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråd Helene Roslund deltagit.

Bilaga

Författningsstöd till granskningens frågeområden